

Kinek hasznos

az offshore üzlet?

A leghírhedtebb nyilvánosságra került offshore ügyek bemutatása bepillantást enged ezen ügyletek hasznélvezőinek és kárvallottjainak körébe.

Szöveg: Brother Layman **▶** A Csatorna-szigetek a londoni City pénzügyi központ gondosan óvott, legfőbb mosodája.

Fotók: Nina Berman **▶**

Jersey-ről 2009 második negyedévében 218 milliárd dollár érkezett brit bankok számára finansziális problémáik enyhítésére, míg Guernsey-ről 74 milliárd, Man szigetéről pedig 40 milliárd dollár. A brit koronagyarmatokról együttesen 332,5 milliárd dollár, így nem csoda, hogy az angol pénzügyi kormányzat nem tudja, hogy melyik ujjába harapjon. Michael Foot, akit a pénzügyminiszter 2008 decemberében bízott meg a brit koronagyarmatok és a tengerentúli területek hosszú távú, más szóval „mosoda utáni” jövőjét és lehetőségeit felmérő tanulmány elkészítésével, azt írta a jelentésében, hogy ezen helyszínek jelentősen hozzájárulnak a brit pénzügyi likviditásához. Magyarra fordítva: nem nélkülözhető ezen inséges időkben a tőlük jövő mosott pénz az ország számára, így célszerű békén hagyni őket.

A 2001. szeptember 11-ei események már előrevetítették az offshore halálát, mivel a vagyonok névtelenségét megszüntették a terrorizmus finanszírozásának megakadályozására hivatkozva. Ám mégis a 2007–2008-ban indult világválság volt az, ami felgyorsította ezt a folyamatot, ugyanis a meggyótt költségvetésű gazda-

gabb államok a polgárait külföldre menekített, adózatlan pénzére is szemet vetettek. A kritikusok ugyanakkor vádolták a G20-akat, hogy lényegében csak a magán-személyeket fenyegetik az offshore családok üldözése kapcsán, miközben az amerikai, brit, francia nagyvállalatokat semmilyen retorzió nem éri emiatt országaik részéről. A megvádoltak azzal védekeznek, hogy versenyképességük drasztikusan csökkenne, ha nem „ügyeskednének” a világ más, fejlett országainak nagyvállalataihoz hasonlóan, amelyek ilyen cégekkel csökkentik a 20-35%-os nyereségadót 2-3%-ra, nem beszélve a mindenhol kötelező korrupciós pénz előállításáról, amelyre a fejlett világban az offshore a leginkább használatos eszköz.

Egy kajmán-szigeteki irodaépületben 2007-ben körülbelül 12 000 amerikai érdekeltségű cég volt bejegyezve (a más nemzetiségűek tulajdonában lévők tízezreiről nem is szólva), bár az épületben csak 241-en dolgoztak – a takarítókkal együtt. „Ez vagy a legnagyobb irodaépület a világon, vagy a legnagyobb adócsalás” – mondta Obama. Erre a megtámadott Kajmán-szigetek azzal vágott vissza, hogy Wilmingtonban, az USA Delaware államának fővárosában, az Orange Street 1209. számú irodaépületében is hasonló nagyságrendű az alkalmazotti létszám, ám oda már 217 000 cég van bejegyezve.

Az amerikai adóhivatal (IRS) a magánemberek és a túlnyomórészt belföldi árbevételű cégek kapcsán már több mint egy évtizede nem tolerálja az adóparadicsomi trükköket és a be nem jelentett, adózatlan külföldi bankszámlákat, amelyeket hatékonyan üldöz a közérdekű bejelentői rendszerrel, hiszen az informátor az adócsalótól majdan beszédett összeg 15 és 30 százaléka közötti összegre lesz jogosult. Ugyancsak hatékony a vádalku intézménye, hiszen már a közel tíz évvel ezelőtti amnesztia idején úgy engedték csak bűnbánatot gyakorolni az adócsalókat, ha elmondták a séma terjesztőjének nevét. Akit utána fölkerestek, s neki is azt ajánlották, hogy adja ki az ügyfelei listáját, csak ekkor nem kap az idők végezetéig szóló börtönt. Így a hatóság ölébe hullott minden, mint ahogy később a svájci UBS-bankügy kapcsán is, amely egy kaliforniai orosz ingatlanos banális vádalkujával indult el, s aminek köszönhetően összeomlott nemcsak Svájcban, hanem az egész világon a banktitok intézménye. Ennél már talán csak az sokkalta jobban a pénzügyi világot, hogy a még Svájcban is erősebb banktitokkal rendelkező Liechtenstein akár 10 évre visszamenőleg is kiadja a brit adóalanyok adatait.

A kábítószer-bűnözés mosott pénze mentette meg a bankrendszert?

A Wachovia bank 378,4 milliárd dolláros, Mexikóból származó kábítószerpénz-mosásának lavináját egyetlen indította el. A bank londoni részlegénél dolgo-

zó, Martin Woods nevű kukacoskodó alkalmazottja gyanúsnak talált néhány utazási csekken lévő aláírást, amire a központi pénzmosásellenes részleg csak legyintett, mondván, biztosan valaki adóelkerülési szándékkal trükközött. 2006-ban ő összesen 50 gyanús tevékenységre utaló bejelentést tett a bankközpontba a mexikói pénzváltókból érkező hasonló átutalások kapcsán. Később kiderült számára, hogy több mint 6000 ilyen kérés ment korábban a floridai bankrésztartóhoz is, amely a latin-amerikai piacokért – és így a mexikóiért is – felelt. Az ügyszám abszurdnak tűnt számára, s érezte, hogy itt sokkal többről lehet szó, mint adóelkerülésről. Bár a bank sohasem jelentett ezen gyanús tranzakciókból egyet sem a hatóságok felé, büntetőjogi felelősségre vonást mégsem állapítottak meg senkinél, csak pénzbírságot szabott ki végül a floridai bíróság. Egy 110 milliót, mivel a bank olyan tranzakciók fölött hunyt szemet, amelyek drogcsempészéshez kapcsolódtak, valamint egy 50 milliót a készpénzkezelés szabályainak megsértéséért, amely készpénz egyébként 22 tonna kokain kereskedelméhez kapcsolódott. A büntetés a bank 2009-es, 12,3 milliárdos profitjának a 2 százalékát sem érte el. A Wachoviától eltávolított Woods egyébként most bankoknak tart előadást világszerte a pénzmosás jeleiről és felderítéséről. Véleménye szerint a világ két legnagyobb mosodája nem a Kajmán-szigetek, nem Jersey vagy az említett Man-szigetek, hanem a New York-i Wall Street és London. Lakonikusan azt is megállapította, hogy a Wachovia-ügy után egyetlen hatóság sem kérdezte meg őt, hogy mit kellene másként csinálni, hogy a pénzvilágban elkerülhetőek legyenek.

nek a hasonló pénzmosások. Továbbá szerinte ugyanazok az emberek ülnek a brit pénzügyi felügyeletnél, mint akik őt korábban támadták, amikor feltárta bankja cinkosságát. Sőt ezek az emberek olyan új szabályokat vezettek be, amelyek a bankárok és a bankitok elsőbbségét erősítik az átláthatósággal és a nyilvánossággal szemben.

Antonio Maria Costa szerint – aki az ENSZ kábítószerbűnözésre szakosodott irodájának vezetője – a bankok különösen a válságok forráshiányos időszakában ki vannak szolgáltatva a „táskás” emberek feketepénzeinek, mivel szerinte ez az egyetlen likvid használható tőke ilyenkor, s ez sok bankot mentett már meg az összeomlástól. Azóta az is kiderült, hogy egy, a Wachovia-nál sokkal nagyobb bank, a HSBC is belekeveredett a mexikói „problémás” pénzek kezelésébe, amiért az amerikai igazságügyi minisztérium őt is csak megbírságotlta.

Ennél sokkal súlyosabb kritikák is érték a bankokat a világválság kapcsán, amelyek ráadásul kiterjedten használták az offshore-ozást is. Ennek egyike a Wainwright Bank and Trust, amely egy bostoni, egymilliárdos vagyont kezelő pénzügyintézet. Ez a bank megfizethető lakások építését finanszírozza, leggyakrabban nonprofit társaságok számára. A 2009-es tényleges nyereségadója mértéke 11,8% volt, míg helyi adója 3,2%, amellyel szövetségi nyereségadóját csökkenthette. Eredetileg közösségfejlesztő tevékenysége miatt 11,6% adójóváírást érdemelt ki. S mivel állami és önkormányzati adómentes kötvényekbe fektetett, ezért további 9,1% adójóváírásra jogosult. Offshore-érdekeltséggel nem rendelkezett. Az állam azért részesítette ezen adókedvezményekben, mert a közösség fenntartható fejlődéséhez

példamutatóan járult hozzá. Ugyanekkor a legnagyobb versenytársának, a Bank of Americának volt egy 3,5 milliárdos adó-visszatérítési igénye, bár 4,3 milliárdos nyereséget ért el. Továbbá 1,3 milliárd dollár adómegettakarítást vállalt be a „külföldi adómértékek kiegyenlítése” és a „veszteség bizonyos külföldi leányvállalatok részvényein” megjegyzésekkel az adóbevallás apró betűs lábjegyzetében. A két jogcím az adóparadicsomokba csatornázott összegek közismert technikai leírása. A bank ellen tíz nyomozás volt folyamatban ugyanezen időszakban, amelyek közül három az adóparadicsomok használatával függött össze (a banknak 115 ilyen cége volt).

Büntetőjogi felelősségre vonás bírsággal megváltva

A legnagyobb vitát kiváltó ügy az USA-ban a Goldman Sachs (GS) szerepe volt a világválság ismert alakulásában, valamint az adófizetők által igencsak nehezményezett 2008-as, 1%-os effektív adómérték. A bank a nyereségéből 10 milliárdot helyezett „üzleti költségek” jogcímen levonásba, így maradt 2 milliárd kimutatott nyeresége, de ebből is csak 14 millió dollár adót fizetett végül. Bár az effektív adóterhelése még 32% lett volna 2009 első kilenc hónapjában, ebből a „külföldi jövedelmesség megváltozása” miatti korrekció révén végül 1% bevallott adó lett az év végére. Ugyanakkor a bank vezetője, Lloyd Blankfein az adó háromszorosát, 42,9 millió dollárt vihetett haza.

A GS volt bankárainak jelenléte a hatalom közelében igen jelentékeny volt az elmúlt másfél évtized során,

már Bill Clinton elnöksége óta. Robert Rubin 26 évig volt a banknál, majd pénzügyminiszter lett. Ekkor Alan Greenspan, a központi bank szerepét betöltő Fed elnökével együtt nagy szerepe volt a fedezetlen pénzügyi termékek tömeges és rendkívül felelőtlen liberalizálásában. Majd George W. Bush idején ugyancsak a GS bankvezéréből, Henry Hank Paulsonból lett pénzügyminiszter. Stephen Friedman pedig a bank második embereként Bush vezető gazdasági tanácsadója lett, majd 2008-ban a pénzügyi piacokat felügyelő szerv, a New York-i Federal Reserve igazgatótanácsának elnöke, így közvetlen hatalma volt a válsággal kapcsolatos állami szerep irányításában. Itt az igazgatótanács operatív elnöke akkor Timothy Geithner volt, aki ma Obama pénzügyminisztere. Gretchen Morgenson, a The New York Times egyik vezető újságírója feltárta, hogy miután Paulson pénzügyminiszter a Lehman Brothers bankot veszni hagyta, egyetlen hét alatt 24-szer hívta telefonon az említett Lloyd Blankfeint, a GS főnökét.

2010-ben a tőzsdefelügyelet bűnösnek találta a bankot a befektetők becsapásában az Abacus kajmán-szigeteki offshore cége által 2007-ACI fantáziánéven árult CDO-kötvénye miatt. Ügyfeleinek CDO-kat (collateralized debt obligations), a kockázatos ingatlanhitelekhez kötődő, származékos termékeket adott el úgy, hogy kitűnő befektetésnek minősítette ezeket, anélkül, hogy tájékoztatta volna őket arról, hogy épp ellenkezőleg vélekedik ezen befektetések jövedelmezőségéről, mivel ő a CDO-k árfolyamának zuhanására tett óriási tétet. S így, bár tudatában volt a válság fenyegető közelségének, továbbra is arra buzdított, hogy ingatlanhosszra számítsanak, miközben ő egy spekulatív alappal összefogva esésre játszott. A befektetők nem sejtették, hogy a cég kettős játékot űz, ami miatt több mint egymilliárd dollárt veszítettek. A bank kiegyezett a tőzsdefelügyelettel egy 550 milliós bírságban, amiből 300-at a kincstár kapott, a többit a károsultak között osztották fel. Az 550 millió jelentéktelen a bank 13,39 milliárdos legutóbbi profitjához képest – dühöngtek a károsultak.

Görögország esetében hasonlóan járt el a GS, hiszen a görög kormány tanácsadói díjat fizetett neki, s így megismerve a görög állam valós pénzügyi helyzetét, az információt úgy használta föl a saját érdekében, hogy a görög állam összeomlására kötött ügyleteket, amivel fel is gyorsította a folyamatot, és az összeomláskor jókora profitot zsebelt be, továbbá megrendítette az euró stabilitását is. A sajtóból jól ismert, hogy miután az amerikai képviselőház elfogadta a világgazdasági válság

A Wachovia bank 378,4 milliárd dolláros, Mexikóból származó kábítószerpénz-mosásának lavináját egy véletlen indította el.

elmélyülésének megfékezésére összeállított 700 milliárd dolláros pénzügyi mentőcsomagot, példátlan államosítások kezdődtek. Egyes kommentárok szerint a szándékosan veszni hagyott Lehman Brothers csődje, és ezt követően a 700 milliárdos mentőöv mögött is a világ legbefolyásosabb bankháza, a Goldman Sachs állt. A mentőöv megszavazása előtt az akkori két amerikai elnökjelölt, a demokrata Obama és a republikánus McCain kampánykörüjtjét megszakítva repült Washingtonba, hogy lobbizzon a korábban elképzelhetetlen mértékű állami gazdaságmentés sikeréért. George Bush akkori elnök személyesen hívogatta a szenátorokat, hogy támogassák a csomagot. A legnehezebb az úgynevezett fiskális konzervatívok meggyőzése volt, akik az állami mentőövből a költségvetés visszafordíthatatlan eladósodását és az állam példátlan térdnyerését, végső soron a hagyományos amerikai szabadságjogok csorbulását látták. Kifogásolták, hogy a kormány az adófizetők pénzéből ekkora összeget fordítson a speku-

latív befektetések kivásárlására. Steve Kagen, wisconsini demokrata képviselő szerint a választóinak a mentőcsomag nem nyújt semmit, az amerikaiak azt látják, hogy a pénzügyi rendszert tönkretévő, milliárdos Wall Street-i bankárokat a nép pénzéből akarja a kormány kimenteni.